

1.1 Predlog projekta

“Kliničko-pravno obrazovanje u Crnoj Gori od pravničke edukacije ka pravničkoj praksi” **Opšte informacije**

Broj projekta: Skraćeni naziv: Oblast: Pravo Geografska oblast: Podgorica, Crna Gora. Početak realizacije: 2017 Završetak realizacije: 2017 Ukupno finansijskih sredstava :	<u>RUKOVODILAC PROJEKTA</u> Partner u realizaciji projekta: Pravni fakultet Univerziteta u Ljubljani, Fakultet Bezbjednosti Univerziteta u Mariboru, Korisnici: studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore, građani, pravosudni sistem, nevladin sektor
--	--

1. Rezime

Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore planira da realizuje projekat unapređenja kliničko pravnog obrazovanja pod nazivom **“Kliničko-pravno obrazovanje u Crnoj Gori od pravničke edukacije ka pravničkoj praksi”**.

Ideja za realizacijom ovog projekta potiče od činjenice da na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore kliničko-pravno obrazovanje otpočelo tokom 2000. godine u saradnji sa Američkim udruženjem pravnika, koje je obezbijedilo podršku za realizaciju programa uspostavljanja pravnih klinika na Pravnom fakultetu u Podgorici. Sedamnaest godina nakon uspostavljanja kliničko-pravnih programa na Pravnom fakultetu u Podgorici, u okviru klinika se reallizuju programi u oglasti građanskog prava, porodičnog prava, obligacionog prava, građansko procesnog prava, krivičnog prava, krivičnog procesnog prava, međunarodnog prava i poslovnog prava. U sklopu navedenih klinika studenti se upoznaju sa praktičnom primjenom pravničkog znanja kroz predavanja tzv. kliničkih profesora, vježbe u vidu simulacije slučaja, izrade pravnih akata, podnesaka i sudskih odluka, posjete strukovnim institucijama i organizacijama, učešćem na takmičenjima u simulaciji suđenja i sl.

Mišljenja smo da je sedamnaest godina dobre prakse koncepta kliničko pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici stvorilo dovoljno kapaciteta da se ovaj metod obrazovanja budućih pravnika podigne na jedan viši nivo.

Kao pravac u kome bi navedena aktivnost mogla da bude realizovana vidimo prije svega neophodnost ali i mogućnost izrade adekvatne stručne literature koja uvažava specifičnosti kliničko pravnog obrazovanja budućih pravnika po novim studijskom programu 3+2+3 čija realizacija počinje studijske 2017 godine.

2. Pozadina i opravdanost

Naime, analizom dosadašnjih aktivnosti u realizaciji kliničko pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici, nastojali smo da odredimo pravac u kome bi ovaj model obrazovanja budućih pravnika mogli da unapredimo. Upoređujući dosadašnju praksu sa praksom prestižnih pravnih fakulteta širom svijeta, došli smo do zaključka da u dosadašnjem period kliničko-pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici nastavni proces nije praćen adekvatnom literaturom za ovaj vid nastave. Naime, analizom kurikulumu pravnih klinika može se zaključiti da se uglavnom kao osnovna literatura za realizaciju nastave koriste udžbenici, knjige i monografije koji se bave teorijskim aspektom pravnih disciplina u okviru kojih su na Pravnom fakultetu u Podgorici organizovane pravne klinike. Takođe, može se uočiti da pojedine pravne klinike predviđaju kao obaveznu literaturu praktikume sa obrascima, od kojih je većina objavljena izvan Crne Gore, tj. napisana po zakonodavstvima drugih, mahom okolnih zemalja.

Uzevši u obzir činjenicu da je kliničko-pravno obrazovanje koncept pravničkog obrazovanja koji se prevashodno zasniva na sticanju praktičnih a ne teorijskih vještina (Radi se o vještinama komunikacije i savjetovanja klijenata, pravne logike i argumentacije, izvođenja i prezentovanja dokaza, građenja slučaja, pisanja pravnih akata, podnesaka i odluka u građanskim i krivičnim postupcima) izvodimo

zaključak da je u cilju unapređenja rada u oblasti kliničko pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici nepohodna izrada stručne literature koja će više biti bazirana na sticanju praktičnih vještina i znanja iz navedenih oblasti. Takođe, potrebu za ovim potvrđuje i činjenica da su pravničke vještine i znanja usko povezana sa nacionalnim zakonodavstvom, te je zbog toga neophodna izrada literature koja će biti usklađena sa pravilima domaćeg zakonodavstva i domaće sudske prakse. Osim toga, analizom sadržine praktikuma koji su u kurikulumima Pravnih klinika navedeni kao obavezna literatura, može se zaključiti da se uglavnom radi o štivu koje predstavlja kompilaciju teorijskih znanja i zakonskih propisa sa obrascima i primjerima pravnih akata, odnosno podnesaka i odluka iz sudske prakse. S tim u vezi, još jednom se potvrđuje da specifičnost koncepta kliničko-pravnog obrazovanja zahtijeva i posebnu literaturu koja će biti više bazirana na aplikativnim vještinama poput vještine komuniciranja ili vještine pravne argumentacije i logike, kao i vještine pravničkog pisanja. To je inače praksa Pravnih fakulteta u zemljama koje imaju višedecenijsku praksu kliničko-pravnog obrazovanja. Dakle, literatura za ovaj vid obrazovanja u fokusu treba da ima sticanje praktičnih vještina, odnosno metodologije komuniciranja sa klijentom, savjetovanja klijenta, pravne argumentacije i pisanja, odnosno izrade pravnih akata, odnosno podnesaka i odluka u građanskim i krivičnim postupcima, nasuprot pukoj teoriji ili pukom navođenju zakonskih odredbi kojima su regulisana navedena pitanja. Postojanje navedene literature bi zasigurno podiglo kvalitet kliničko-pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici, a dugogodišnje iskustvo u realizaciji ovog koncepta nastave profesore ovog fakulteta čini kompetentim za njenu izradu.

Literatura bi zapravo predstavljala zbornik radova, odnosno zbornik tema u vidu nastavnih jedinica kliničkih profesora Pravnog fakulteta u Podgorici, u kome bi svaki profesor u zavisnosti od oblasti iz koje izvodi nastavu iz kliničko pravnog obrazovanja obradio teme koje se tiču praktičnih vještina vođenja pravničkog intervjua, pravničkog savjetovanja, odnosno pravničkog pisanja.

Izradom ovakve literature klinički profesori Pravnog fakulteta u Podgorici bi svoje ogromno praktično iskustvo u radu na pravnim klinikama pretočili u pisanu riječ formu koja bi služila budućim generacijama Pravnog fakulteta u Podgorici, ali i generalno mladim pravnicima u sticanju praktičnih vještina neophodnih za obavljanje pravničke profesije.

3. Ciljevi projekta

Cilj je unapređenja kliničko-pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Podgorici, odnosno Crnoj Gori ali i u čitavom regionu. Obezbeđivanjem adekvatne literature za ovaj koncept pravničkog obrazovanja umnogome bi poboljšali kompetencije svršenih studenata praktičnim vještinama iz pravne profesije.

Direktnu dobit iz ovoga projekta imali bi prije svega studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore koji bi zbog navedenih vještina bili konkurentniji na tržištu rada.

Posrednu dobit imao bi i cjelokupan pravosudni sistem Crne Gore, jer bi datu literaturu mogli da koriste ne samo diplomci Pravnog fakulteta u Podgorici, već i lica u obavljanju pripravničkog staža u profesiji adekvatnoj zvanju diplomiranog pravnika. Postojanje ovakve literature bi generalno olakšalo sticanje konkretnih pravničkih vještina, što bi zasigurno podiglo, prije svega, nivo pravničke pismenosti mladih pravnika u Crnoj Gori. Naime, neka ustaljena praksa je da se vještina pisanja pravnih akata, odnosno podnesaka i odluka u građanskim i krivičnim postupcima stiče u toku obavljanja pripravničkog staža i to uglavnom na osnovu postojećih primjera iz prakse. S tim u vezi, postoji rizik da korišćenje neadekvatnih primjera ovih akata iz prakse kod pripravnika razvije loš stil pisanja istih. Izrada literature koja bi dobrim dijelom imala za cilj edukaciju iz oblasti vještine pisanja podnesaka i odluka u građanskim i krivičnim stvarima bi zasigurno doprinijela povećanju nivoa pravničke pismenosti.

Posrednu koristi iz ovog projekta imali bi i sami građani Crne Gore u svojstvu korisnika pravne pomoći. Naime, postojanje literature pomoću koje bi studenti savladavali vještine komuniciranja sa klijentom, tj. vještine vođenja tzv. pravnog intervjua, pravne logike i argumentacije, savjetovanja klijenta, izrade pravnih akata, odnosno podnesaka i sl. bi doprinijelo povećanju kompetencija budućih pravnika na polju pružanja pravne pomoći. Postojanje ovakve literature bi aktuelno stanje na polju kliničko-pravnog obrazovanja podiglo na jedan viši nivo, jer bi dostupnost ovakve literature povećala kapacitete studenata u smislu posjedovanja ovih znanja, što bi u nekoj dogleđnoj budućnosti vodilo ka stvaranju uslova za pružanje besplatne pravne pomoći ugroženim slojevima stanovništva, poput klinika na prestižnim pravnim fakultetima u svijetu, ali i zemljama u okruženju.

Naime, aktuelni Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći Crne Gore ne prepoznaje pravne klinike pri pravnim fakultetima kao ovlašćena lica za pružanje besplatne pravne pomoći, ali i ne isključuje njihovo postojanje.¹

Rezultat 1. Stručna literatura za kliničko-pravno obrazovanje

Stručna literatura bi predstavljala zbornik radova, odnosno tema koje bi obradili klinički profesori Pravnog fakulteta u Podgorici. Teme, odnosno sadržaj zbornika bi bio sačinjen u skladu sa potrebama kurikuluma za pravne klinike koje postoje na Pravnom fakultetu u Podgorici, s tim da bi akcenat bio na metodologiji, odnosno vještinama vođenja pravnog intervjua, savjetovanja klijenta, pravne logike, argumentacije, pravničkog pisanja akata, odnosno podnesaka i sudski odluka.

Aktivnosti u sklopu projekta po stadijumima:

- 1.1. Određivanje uredništva zbornika (literature);
- 1.2. Određivanje tema koje će biti obrađene u literaturi;
- 1.3. Određivanje autora koji će obraditi zadate teme;
- 1.4. Određivanje recenzenata;
- 1.5. Određivanje rokova za dostavljanje tekstova na zadate teme;
- 1.6. Zaprimanje tekstova i njihova recenzija;
- 1.7. Priprema za štampu zbornika (literature);
- 1.8. Štampanje zbornika (literature);
- 1.9. Promocija zbornika (literature) u vidu konferencije.
- 1.10. Podnošenje izveštaja o rezultatima projekta.

Potrebna sredstva za realizaciju projekta	EUR
Honorari za urednike zbornika (literature)	
Honorari za recenzente zbornika (literature)	
Honorari za autore zbornika (literature)	
Troškovi štampe zbornika (literature)	
Troškovi promocije literature	
Honorari za nosioce, odnosno koordinate projekt	
Ukupno	

¹ Članom 5 Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Crne Gore propisano je da ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa ovim zakonom ne ograničava pružanje pravne pomoći od strane službi, nevladinih organizacije i drugih organizacije koje su obrazovane u skladu sa zakonom.

